

บทที่ 2

ประเภทและลักษณะเฉพาะของภาษาจีนถิ่น

ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของมนุษย์ เป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้สื่อสารกัน และเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้จากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง เนื่องจากประเทศจีนมีอาณาเขตกว้างขวาง ดังนั้นภาษาในประเทศจีนจึงมีได้มีเพียงภาษาเดียว แต่มีภาษาจีนถิ่นมากมายหลายถิ่นแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่นที่ผู้คนอาศัยอยู่

2.1 ประเภทของภาษาจีนถิ่น

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าในประเทศจีนมีภาษาจีนถิ่นหลายถิ่น ก่อนที่จะเข้าใจภาษาจีนแต่ละถิ่น ผู้อ่านควรจะเข้าใจนิยาม “ภาษาถิ่น” กำเนิดภาษาถิ่น ความแตกต่างระหว่างภาษาถิ่น ความสำคัญของภาษาถิ่น ประโยชน์ของภาษาถิ่นและความเป็นมาของภาษาจีนถิ่น เพื่อให้มีความเข้าใจในเรื่องภาษาจีนถิ่นมากขึ้น

2.1.1 นิยาม “ภาษาถิ่น”

คำว่า “ภาษาถิ่น” (Dialect) มีต้นกำเนิดจากคำภาษากรีกว่า dialéktos หมายถึง ภาษาของชนกลุ่มหนึ่ง ในภาษกรีกโบราณมีได้มีเพียงภาษาละตินเท่านั้น แต่ยังประกอบไปด้วยภาษาอื่น ๆ ที่ตัวเขียนต่างกันเล็กน้อย เช่นคำว่า “นก” ที่หนึ่งใช้ว่า nāsos อีกที่หนึ่งใช้คำว่า nēsos ลักษณะเด่นของภาษาถิ่นคือ “ในความเหมือนมีความต่าง ในความต่างมีความเหมือน” (Yuán Jiāhuá 袁家驊, 1983 : 1)

ซอนกลิน พิเศษสกุลกิจ และประคอง นิมมานเหมินท์ (2526 : 1) กล่าวว่าภาษาถิ่นหมายถึงภาษาสาขาย่อยของภาษาใดภาษาหนึ่ง ซึ่งมีความแตกต่างกับภาษามาตรฐานในด้านระบบหน่วยเสียง หน่วยคำ และกลุ่มคำอยู่บ้าง แต่โครงสร้างหลักหรือลักษณะส่วนใหญ่จะยังคงมีความคล้ายคลึงกับภาษามาตรฐานซึ่งเป็นภาษาหลักที่ใช้สื่อสารอย่างเป็นทางการแบบแผนของคนในชาตินั้น ๆ

วิจิตร ภาณุพงศ์ (2529 : 2) กล่าวว่าภาษาถิ่นหมายถึง ภาษาสาขาย่อยของภาษาที่แตกต่างกันตามท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ผู้พูดภาษานั้นอาศัยอยู่

เรืองเดช บันเขื่อนขัตติย์ (2531 : 28) กล่าวว่าภาษาถิ่นหมายถึง ภาษาที่มีลักษณะทั่วไป (ทางด้านเสียง คำศัพท์ และระบบประโยค) เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันมากที่สุด และเจ้าของภาษามีความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติอย่างใกล้ชิดกันมาแต่ดั้งเดิม จนเจ้าของภาษาถิ่นนั้น ๆ สื่อความหมายซึ่งกัน

และกันโดยใช้ภาษาถิ่นของตนพอรู้เรื่องกันได้ แม้จะอยู่คนละท้องถิ่น คนละภูมิภาค หรือคนละประเทศก็ตาม

กรรณิการ์ วิมลเกษม (2534 : 2) กล่าวว่าภาษาถิ่นหมายถึง ภาษาย่อยของภาษาใดภาษาหนึ่งที่ใช้พูดในแต่ละชุมชน ในภาษาหนึ่งสามารถแบ่งได้เป็นหลายภาษาถิ่น ภาษาถิ่นหนึ่งยังสามารถแบ่งเป็นภาษาย่อยได้ และภาษาย่อยสามารถแบ่งเป็นภาษาแต่ละแห่งได้อีกด้วย

ดร. ฉันทัส ทองช่วย (2534 : 11) กล่าวว่าภาษาถิ่นหมายถึง ภาษาย่อยของภาษาเดียวกันที่ใช้พูดแตกต่างกันไปตามท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ผู้พูดภาษานั้น ๆ อาศัยอยู่

ในประเทศจีนคำว่า “ภาษาถิ่น” หรือ 方言 fāngyán เริ่มใช้ในสมัยราชวงศ์ฮั่น (漢 Hàn พ.ศ. 337-551) ในหนังสือ《方言》《Fāngyán》(ภาษาถิ่น) ของ Hàn Yángxiōng (漢揚雄) 方言 fāngyán หมายถึงภาษาพูด (口語 kǒuyǔ) ของแต่ละแห่ง ไม่ได้มีความหมายเหมือนกับคำว่าภาษาถิ่นตามหลักภาษาศาสตร์ในปัจจุบัน ดังนั้นภาษาถิ่นที่บันทึกในหนังสือเล่มนี้จึงไม่ใช่ภาษาจีนถิ่นที่สมบูรณ์ ส่วนภาษาที่ไม่ใช่ภาษาถิ่นเรียกว่า 雅言 yǎyán หรือ 通言 tōngyán เป็นภาษาราชการที่ใช้เป็นมาตรฐาน ถ้าไม่มีภาษามาตรฐานก็ไม่มีภาษาถิ่นเกิดขึ้น (Xing Gongwan 邢公畹, 1992: 1)

ต้นศตวรรษที่ 20 ราชวงศ์ชิง (清 Qīng พ.ศ. 2167-2454) ล่มสลาย ทำให้สังคมจีนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก มีการรับความรู้ใหม่ ๆ จากประเทศตะวันตก ต่อมาเกิดการเคลื่อนไหว 4 พฤษภาคม¹ (五四運動 Wǔsì Yùndòng) ซึ่งได้ปลุกกระแสให้คนสนใจศึกษาเรื่องประเพณี เพลงพื้นบ้าน และภาษาถิ่นของคนพื้นเมือง

ปีพ.ศ. 2461 มหาวิทยาลัยปักกิ่งได้รวบรวมเพลงพื้นบ้าน ต่อมาตั้งสถาบันวิจัยเพลงพื้นบ้าน (歌謠研究會 Gēyáo Yánjiūhuì) ในการบันทึกเพลงพื้นบ้านได้พบคำภาษาถิ่นเป็นจำนวนมาก และเกิดความไม่เข้าใจในเรื่องของเสียงและความหมายของคำเหล่านั้น นักวิชาการในมหาวิทยาลัยจึงเริ่มสนใจศึกษาภาษาถิ่น การวิจัยภาษาถิ่นจึงเริ่มมาจากการศึกษาเพลงพื้นบ้าน ในสมัยนั้นทฤษฎี

¹ การเคลื่อนไหว 4 พฤษภาคม (五四運動 Wǔsì Yùndòng) คือการเคลื่อนไหวทางด้านวัฒนธรรมและด้านการเมืองของประชาชนจีน ที่ดำเนินการต่อต้านจักรวรรดินิยมและต่อต้านศักดินานิยม วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2462 นักศึกษามหาวิทยาลัยปักกิ่งได้เดินขบวนแสดงการคัดค้านมติอันไม่เป็นธรรมของที่ประชุมสันติภาพในกรุงปารีส ที่ยอมรับให้ญี่ปุ่นเข้าครอบครองอภิสสิทธิ์ต่างๆ ในมณฑลซานตง (山東 Shāndōng) แทนประเทศเยอรมัน การเคลื่อนไหวในครั้งนี้ทำให้ลัทธิมาร์กซ์เลิมนแพร่เข้าไปในหมู่กรรมกร ซึ่งเท่ากับเป็นการเตรียมเงื่อนไขให้แก่การสถาปนาพรรคคอมมิวนิสต์จีนขึ้นในภายหลัง

ภาษาศาสตร์แบบตะวันตกได้เข้ามาสู่ประเทศจีน ทำให้นักวิชาการได้ใช้ทฤษฎีเหล่านั้นศึกษาภาษาถิ่นด้วย

ปีพ.ศ.2467มหาวิทยาลัยปักกิ่งได้ตั้งคณะกรรมการวิจัยภาษาถิ่น เพื่อจัดทำแผนที่ภาษาศาสตร์ระบบเสียงภาษาถิ่น ประวัติภาษาถิ่นและภาษาชนกลุ่มน้อย เป็นต้น หลังจากนั้นการวิจัยภาษาถิ่นในประเทศจีนก็ได้รับความสนใจและพัฒนาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาภาษาถิ่นจีนคือ การศึกษาภาษาถิ่นที่คนจีนใช้และภาษาถิ่นที่ชนกลุ่มน้อยใช้ เช่น ภาษาแมนจู ภาษาเค่อเจียที่ใช้ในมณฑลฝูเจี้ยน การศึกษาภาษาถิ่นจีนนั้นจะต้องศึกษาทั้งด้านภูมิศาสตร์และด้านสังคมด้วย ด้านภูมิศาสตร์เริ่มมีการศึกษาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันตกตอนปลาย (Xīhàn 西漢 พ.ศ. 337 - 551) จนถึงปัจจุบัน นักวิชาการส่วนใหญ่ใช้แนวความคิดนี้ในการวิจัยภาษาถิ่น ส่วนด้านสังคมนั้นนักวิชาการกำลังเริ่มต้นศึกษาในด้านนี้ การศึกษาภาษาถิ่นจีนจะต้องตรวจสอบ บันทึก อธิบาย วิเคราะห์ภาษาถิ่น และวิจัยภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น ประวัติศาสตร์ภาษาถิ่น การติดต่อกันของภาษาถิ่น การเปลี่ยนแปลงของภาษาถิ่น และการเปรียบเทียบภาษาถิ่น (Wáng Fútáng 王福堂, 1998 : 507 - 508)

การศึกษาภาษาถิ่นในความหมายภาษาศาสตร์ สามารถแบ่งได้เป็น 5 สาขาดังนี้ (Yóu Rǚjié 游汝杰, 2000 : 11 - 13)

1. การศึกษาทฤษฎีทางภาษา 理論語言學 lǐlùn yǔyánxué เช่นทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางภาษาของWilliam S-Y. Yang (พ.ศ.2512) ซึ่งกล่าวไว้ในบทความเรื่อง “การกระจายทางคำศัพท์” 詞彙擴散 Cíhuì Kuòsàn (Lexical diffusion)
2. การศึกษาสัทศาสตร์ 語音學 yǔyīnxué คือการสำรวจและอธิบายเสียงของภาษาถิ่นต่าง ๆ จนสามารถพัฒนามาเป็นพื้นฐานของทฤษฎีทางสัทศาสตร์ได้ เช่น เสียงปากกลม (口鼻音 kǒuyúányīn) แบ่งเป็นปากห่อและปากไม่ห่อ
3. การศึกษาคัพทานุกรม 詞彙學 cíhuìxué เป็นพื้นฐานในการศึกษาภาษา เช่น ในภาษาจีนมีคำพ้องความหมายอยู่เป็นจำนวนมาก คำพ้องความหมายเหล่านี้ได้รับมาจากภาษาถิ่น การศึกษาด้านคำศัพท์จะต้องตรวจสอบว่าคำคำนั้นมาจากสถานที่ใด ความหมายที่แท้จริงของคำนั้นคืออะไร และวิธีการใช้ของคำนั้นเป็นอย่างไร เป็นต้น
4. การศึกษาไวยากรณ์ 語法學 yǔfǎxué เป็นการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบไวยากรณ์ภาษาถิ่น เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ไวยากรณ์ได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เช่น นำคำช่วยของภาษาปักกิ่งมาเปรียบ

เทียบกับคำช่วยของภาษาหูโจว (蘇州 Sūzhōu) และฉางโจว (常州 Chángzhōu) แล้ว พบข้อแตกต่างกันดังนี้

北京 Běijīng	天晴勒 Tiānqīng lei ฟ้าสว่างแล้ว	想好勒再說 Xiǎnghǎo lei zàishuō คิดให้ดีแล้วค่อยพูด
蘇州 Sūzhōu	天晴哉 Tiānqīng zai ฟ้าสว่างแล้ว	想好仔再說 Xiǎnghǎo zi zàishuō คิดให้ดีแล้วค่อยพูด
常州 Chángzhōu	天晴既 Tiānqīng ji ฟ้าสว่างแล้ว	想好則再說 Xiǎnghǎo ze zàishuō คิดให้ดีแล้วค่อยพูด

ในภาษาปักกิ่งจะใช้ตัว 勒 lei วางท้ายประโยคและท้ายคำกริยา
 ในภาษาหูโจวจะใช้ตัว 哉 zai วางท้ายประโยค ส่วนตัว 仔 zi จะวางท้ายคำกริยา
 ในภาษาฉางโจวจะใช้ตัว 既 ji วางท้ายประโยค ส่วนตัว 則 ze จะวางท้ายคำกริยา
 ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหากไม่มีการเปรียบเทียบไวยากรณ์ภาษาถิ่นก็จะไม่สามารถเข้าใจไวยากรณ์
 ของภาษาถิ่นได้อย่างลึกซึ้ง

5. การศึกษาภาษาศาสตร์เชิงประวัติ 歷史語言學 lìshǐ yǔyánxué การพัฒนาทางภาษา
 ของแต่ละสถานที่นั้นย่อมพัฒนาไปไม่เท่ากัน บางแห่งอาจมีการพัฒนาที่รวดเร็ว หรือบางแห่ง
 อาจมีการพัฒนาที่ช้า ดังนั้นเมื่อศึกษาข้อมูลทางภาษาถิ่นจะสามารถศึกษาถึงประวัติการ
 พัฒนาของภาษาจีนและภาษาจีนโบราณได้ เช่น Karlgren ใช้ข้อมูลของภาษาถิ่นหลายสิบ
 ภาษามาอธิบายและสร้างระบบเสียงของหนังสือ《切韻》Qièyùn ได้ (Yóu Rǔjié 游
 汝杰, 2000 : 13)

2.1.2 กำเนิดภาษาถิ่น

สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดภาษาถิ่นต่าง ๆ หรือภาษาย่อยขึ้นมานั้น วิจิตร ภาณุพงศ์ (2529: 35) กล่าวว่ามียุ 3 ประการคือ

1. ภาษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงดำเนินไปอย่างช้าๆ แบบค่อยเป็นค่อยไป ในชั่วชีวิตของแต่ละคนจึงมักจะไม่ค่อยสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงของภาษา สาเหตุสำคัญที่ทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการออกเสียงนั้นมักมาจากระยะเริ่มแรกของการเรียนภาษาแรกของแต่ละคน ซึ่งเราจะเรียนด้วยวิธีการเลียนแบบและการเลียนแบบนั้นไม่ว่าจะทำอย่างไรก็ตาม การจะทำให้เหมือนแบบจริง ๆ ทุกอย่างย่อมไม่ได้ ในเรื่องของกรออกเสียงพูดของเด็กก็เช่นเดียวกัน เด็กที่เลียนแบบพ่อแม่หรือผู้ใกล้ชิด ย่อมจะมีการผิดเพี้ยนไปบ้าง ถ้าหากเด็กออกเสียงผิดเพี้ยนไปมาก จนเป็นที่สังเกตได้ชัด ก็จะได้รับ การแก้ไขให้ออกเสียงใหม่ให้ถูกต้อง แต่ถ้าเด็กออกเสียงผิดเพี้ยนไปเพียงเล็กน้อยแล้วไม่ได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง นานๆ ไปหลาย ๆ ชั่วคนเข้าการผิดเพี้ยนเล็ก ๆ น้อย ๆ นี้ก็จะมากขึ้น จนเสียงบางเสียงหายไป
2. การขาดการติดต่อกันระหว่างผู้ที่พูดภาษาเดียวกัน เมื่อภาษาที่คนกลุ่มหนึ่งใช้เปลี่ยนแปลงไป คนอีกกลุ่มหนึ่งก็ไม่ว่าต่างฝ่ายต่างก็เปลี่ยนแปลงของตนไป ผลก็คือภาษาเดียวกันของคนต่างกลุ่มนี้จะเปลี่ยนแปลงไปคนละอย่าง ดังนั้นถ้าคนมีโอกาสติดต่อกันน้อยเท่าไร ก็จะทำให้พูดภาษาต่างกันมากขึ้นเท่านั้น
3. การเปลี่ยนแปลงของเสียงแต่ละเสียงตามกาลเวลานั้นจะเป็นไปอย่างมีระเบียบ สม่ำเสมอ มีแบบแผน และมีกฎเกณฑ์ ดังนั้นแม้ภาษาจะเปลี่ยนแปลงไปแล้ว ก็ยังทำให้ผู้ที่พูดภาษาดังนั้นคนละถิ่นฟังพอเข้าใจกันได้

2.1.3 ความแตกต่างระหว่างภาษาถิ่น

ภาษาถิ่นต่าง ๆ อาจจะแตกต่างกันในเรื่องต่อไปนี้ (ธวัช ปุณโณทก , 2528 : 11-14)

1. ลักษณะการออกเสียงแต่ละเสียง ได้แก่ เสียงพยัญชนะ เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ การลงเสียงหนักเบา
2. ระบบเสียง ได้แก่ จำนวนหน่วยเสียง ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยเสียงต่าง ๆ
3. ความหมายของคำศัพท์ คำ ๆ เดียวกันเมื่อต่างถิ่นกันก็อาจจะใช้ในความหมายที่ต่างกัน อาจจะเป็นความหมายที่กว้างออกไปจากถิ่นหนึ่ง หรือมีความหมายคนละอย่าง
4. ระบบไวยากรณ์ ในเรื่องการสร้างคำ อาจจะพบว่ามีกรเรียงลำดับคำที่สลับที่กัน หรือการใช้คำลักษณนามที่แตกต่างกันไปในแต่ละถิ่น

2.1.4 ความสำคัญของภาษาถิ่น

ดร. จันท์ส ทองช่วย (2534 : 13) ได้กล่าวว่าความสำคัญของภาษาถิ่นว่ามี 3 ประการ คือ

1. ภาษาถิ่นคือลักษณะเฉพาะที่สำคัญของวัฒนธรรมแต่ละแห่ง คือสัญลักษณ์ที่คนในสถานที่แห่งหนึ่งร่วมกันสร้างขึ้น เป็นภาษาที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน เป็นภาษาที่ใช้กันมาตั้งแต่แรกเกิด ได้เรียนรู้ จดจำและสืบทอด ดังนั้นการวิจัยภาษาถิ่นจึงมีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมของแต่ละแห่ง ขณะเดียวกันผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยภาษาถิ่นยังช่วยในการศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของสถานที่นั้นๆ อีกด้วย ในกรณีที่ไม่มีความรู้พื้นฐานบันทึกต่าง ๆ ภาษาถิ่นจะเป็นเสมือนกุญแจดอกสำคัญที่ทำให้เข้าใจประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของสถานที่นั้น ๆ นอกจากนี้การศึกษภาษาถิ่นยังมีคุณค่าต่อการศึกษาในด้านการย้ายถิ่นของประชากร ด้านวิถีชีวิต และด้านที่มาของชื่อสถานที่
2. ภาษาถิ่นเป็นวัฒนธรรมที่ควรศึกษา เพราะการศึกษาภาษาถิ่นจะช่วยให้เข้าใจสภาพสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชนได้ ภาษาถิ่นและวิถีชีวิตมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก เนื่องจากภูมิปัญญาของชาวบ้าน เช่น เพลงกล่อมเด็ก นิทาน ปริศนาคำทาย ตำนานสถานที่ บทร้องประกอบการแสดง บทร้องประกอบการละเล่นของเด็ก ลำนวน สุภาษิต ชื่อพืช ชื่อสัตว์ ชื่อสิ่งของเครื่องใช้ ชื่ออาหารและเครื่องดื่ม บทสวดในพิธีกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่นต่าง ๆ ล้วนมีภาษาถิ่นอยู่ในวิถีชีวิตเหล่านี้ทั้งสิ้น¹
2. ภาษาถิ่นเป็นบ่อเกิดของวรรณกรรมท้องถิ่นจากการสำรวจวรรณกรรมท้องถิ่นทั้งวรรณกรรมที่สืบทอดกันด้วยวาจาหรือเป็นเรื่องที่เล่าสืบทอดกันมาด้วยปาก(มุขปาฐะ) และวรรณกรรมที่ได้มีผู้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร วรรณกรรมเหล่านั้นมีหลายประเภท เช่น วรรณกรรมที่เกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ นิทาน ตำนาน กฎหมาย และแบบเรียน เป็นต้น พบว่าวรรณกรรมเหล่านั้นใช้ภาษาถิ่นเป็นสื่อในการถ่ายทอด ดังนั้นถ้าหากว่าไม่มีภาษาถิ่น วรรณกรรมเหล่านั้นก็จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่าภาษาถิ่นมีความสำคัญมาก ที่สำคัญก็คือการศึกษาภาษาถิ่นจะช่วยให้เจ้าของภาษาตระหนักถึงคุณค่าในวัฒนธรรมและภาษาถิ่นของตน อันเป็นเอกลักษณ์และเป็นรากฐานของวัฒนธรรมโดยส่วนรวมของคนในชาติ

¹ วรรณกรรมท้องถิ่นของภาคต่าง ๆ ที่มีภาษาถิ่นได้แก่ วรรณกรรมคำขอมของภาคเหนือ เช่น เรื่องหงส์หิน เรื่องเจ้าแสนเมืองหลวงดำ เรื่องข้างงาเดียว วรรณกรรมภาคอีสาน เช่น กาพย์ปู่สอนหลาน กลอนลำ เรื่องปลาแดก ปลาสมอ และวรรณกรรมภาคใต้ เช่น เพลงกล่อมเด็ก สุทธิกรรมชาดก (ธวัช ปุณโณทก , 2527: 137 - 211)

2.1.5 ประโยชน์ของภาษาถิ่น

ประโยชน์ของการศึกษาภาษาถิ่น มีดังนี้ (ธวัช ปุณโณทก , 2528 : 3 - 4)

1. เข้าใจความเป็นมาของภาษา ชำบซึ่งในวัฒนธรรมทางภาษาและเห็นความสำคัญของภาษาถิ่นอื่น ๆ
 2. เข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางภาษา ทั้งในเรื่องของเสียงและความหมายของคำตามหลักเกณฑ์ทางภาษาศาสตร์ เช่น การกลายเสียง การกลายความหมายของคำ เป็นต้น
 3. เป็นแนวทางสันนิษฐานเสียงสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ของภาษานั้น ๆ ซึ่งภาษาถิ่นยังรักษาไว้ได้
 4. เป็นประโยชน์ในการศึกษาความหมายของคำบางคำที่ไม่มีผู้ใช้ในภาษามาตรฐานแต่ปรากฏในคำช่อนและเป็นประโยชน์ในการศึกษาความหมายของคำเก่าที่ปรากฏในวรรณคดี เพราะคำในวรรณคดีบางคำได้เลิกใช้แล้ว หรืออาจเปลี่ยนแปลงความหมายต่างไปจากที่ใช้ในภาษามาตรฐานแต่ยังคงมีที่ใช้กันในภาษาถิ่น
 5. เป็นประโยชน์ในการศึกษาภาษาถิ่นเปรียบเทียบตามแนวภาษาศาสตร์ซึ่งนักภาษาศาสตร์สามารถเทียบเสียง เพื่อสร้างคำไปหาคำเดิมในภาษาได้
 6. เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารกับผู้ใช้ภาษาถิ่น การใช้ภาษาถิ่นติดต่อกับกลุ่มชนที่เป็นเจ้าของภาษาทำให้สามารถสื่อความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ได้ดี ทั้งจะก่อให้เกิดความเบื่อกันเองและเกิดไมตรีที่ดีต่อกัน
 7. เป็นประโยชน์ในการตรวจสอบเอกสารโบราณทางประวัติศาสตร์
 8. เป็นประโยชน์ในการตรวจสอบที่มาของคำดั้งเดิมในภาษา
- นอกจากนี้การศึกษาภาษาถิ่นยังมีประโยชน์อีกคือ (Yóu Rǚjié 游汝杰, 2000 : 15)
9. เป็นประโยชน์ในการสอนภาษามาตรฐาน เช่นภาษามาตรฐานบางคำออกเสียงได้สองเสียง ถ้าหากใช้ความรู้ทางด้านภาษาถิ่นก็จะสามารถอธิบายได้ ยกตัวอย่างเช่น คำว่า 寻 qiān ใน 寻麻 qiānmá แปลว่าต้นตำแย บางคนใช้ตัวอักษร 寻 qiān แต่บางคนใช้ตัวอักษร 潛 qiān ต้นตำแยมีถิ่นกำเนิดในมณฑลเสฉวน หูหนาน และก๊วยโจว ภาษาบริเวณนี้จะเรียกต้นตำแยว่า 潛麻 qiānmá ดังนั้นตัวอักษรที่ถูกต้องของคำนี้จะต้องใช้คำว่า 潛 qiān
 10. เป็นประโยชน์ในการเรียบเรียงระบบเสียงของการร้องเพลงประกอบการแสดงได้ เช่นมีคนศึกษาระบบเสียงในภาษาถิ่นอำเภอ 嵊 Shěng ในมณฑล 浙江 Zhèjiāng แล้วจึง

เรียบเรียงระบบเสียงของจิวเมือง 越 Yuè เพื่อให้การออกเสียงร้องของจิวเป็นระบบเดียวกัน
 อย่างเป็นมาตรฐาน

2.1.6 ความเป็นมาของภาษาจีนถิ่น

ภาษาดั้งเดิมของจีนมีจุดกำเนิดบริเวณจีนตอนเหนือริมฝั่งแม่น้ำเหลืองเมื่อ 4,000 ปีก่อน จากนั้นภาษานี้ได้กระจายไปทางตอนเหนือและทางตอนใต้ของจีน ในสมัยชุนชิว (春秋 Chūnqiū 227 - 67 ปีก่อนพุทธกาล) พบบทความที่เกี่ยวกับภาษาถิ่นและภาษามาตรฐานเป็นครั้งแรก เช่น หนังสือชือจิง (詩經 Shījīng)¹ ได้มีการบันทึกภาษามาตรฐานที่เรียกว่า 雅言 yǎyán โดยเป็นภาษาที่มีพื้นฐานจากภาษาถิ่นของราชวงศ์โจว (周 Zhōu 591 ปีก่อนพุทธกาล) หลังจากนั้นมีการใช้ภาษานี้เรื่อยมาจนสมัยจ้านกั๋ว (戰國 Zhànguó 68 ปีก่อนพุทธกาล - พ.ศ. 322) และเป็นพื้นฐานของภาษาราชการในสมัยราชวงศ์ฉิน (秦 Qín 764 - 750 ปีก่อนพุทธกาล) และราชวงศ์ฮั่น (漢 Hàn พ.ศ. 337-551) อีกด้วย ในสมัยราชวงศ์ฉินและราชวงศ์ฮั่นรัฐบาลได้ส่งทหารไปล่าอาณานิคมทางตอนใต้ของจีนที่เมืองหลิงหนาน (เมืองกวางตุ้งและเมืองกวางสีในปัจจุบัน) เป็นครั้งแรก ทำให้ภาษาจีนได้กระจายลงไปทางตอนใต้ และทำให้ภาษาถิ่นใต้ของจีนได้รับอิทธิพลจากภาษาถิ่นเหนืออย่างมาก (Yuán Jiāhuá 袁家驊, 1983 : 19)

ต่อมาในสมัยราชวงศ์ฮั่นได้มีผลงานทางด้านคำศัพท์ภาษาถิ่นเป็นครั้งแรกคือหนังสือ 《方言》 Fāngyán ของ 揚雄 Yáng Xiōng ผลงานของเขาเป็นตัวอย่างในการสำรวจคำศัพท์ภาษาถิ่นในบทความตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ในสมัยราชวงศ์จิ้นตะวันตก(西晉 Xījìn พ.ศ. 798 - 859) เป็นช่วงเวลาที่ภาษาถิ่นจีนมีการเปลี่ยนแปลงคือ ภาษาถิ่นในตอนใต้ของจีนได้รับอิทธิพลจากภาษาราชการเป็นอย่างมาก ส่วนทางภาคเหนือของจีนก็ได้รับอิทธิพลจากภาษาที่ไม่ใช่ภาษาจีน ในระยะเวลานี้ถือได้ว่าเป็นช่วงเริ่มต้นของภาษาจีนถิ่นต่าง ๆ คือ เมื่อราชวงศ์จิ้นตะวันตกล่มสลาย ผู้คนอพยพลงไปทางตอนใต้ของแม่น้ำแยงซีเกียงในเวลาเดียวกันก็นำภาษาถิ่นภาคเหนือเข้าไปรวมกับภาษาถิ่นภาคใต้ด้วย

ในสมัยราชวงศ์ถัง (唐 Táng พ.ศ. 1161 - 1450) ภาษามาตรฐานได้รับการพัฒนาและใช้เป็นภาษาราชการอย่างกว้างขวางทั้งในด้านการปกครอง การค้า และด้านศาสนา ด้วยเหตุนี้ทำให้ภาษา

¹ หนังสือชือจิง (詩經 Shījīng) เป็นหนังสือรวบรวมบทกวีเล่มแรกของจีน หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมบทกวีทั้งหมด 305 บท ตั้งแต่สมัยราชวงศ์โจวตะวันตก (557 - 228 ปีก่อนพุทธกาล) จนถึงสมัยชุนชิว (227 - 67 ปีก่อนพุทธกาล)

มาตรฐานเข้าไปมีอิทธิพลกับภาษาจีนอีกครั้งโดยเฉพาะในเรื่องไวยากรณ์และคำศัพท์ ต่อมาในสมัยราชวงศ์เหลียว (遼 Liáo พ.ศ. 1450 - 1668) ราชวงศ์จิน (金 Jīn พ.ศ. 1658 - 1777) และราชวงศ์หยวน (元 Yuán พ.ศ. 1822 - 1911) มีการพัฒนาภาษามาตรฐานอีกครั้ง โดยใช้ภาษานี้ในวรรณคดี ภาษาชนิดนี้มีอิทธิพลต่อภาษาถิ่นในด้านการพูดเท่านั้น ส่วนด้านการเขียนยังคงยึดตามแบบในสมัยราชวงศ์ถัง (Yuán Jiāhuá 袁家驊, 1983 : 19-20)

2.1.7 ประเภทของภาษาจีนถิ่น

Wáng Fùtáng ได้กล่าวว่าคนจีนสนใจภาษาถิ่นมาเป็นเวลานานแล้ว นับตั้งแต่ราชวงศ์ฉิน ส่งทหารลงมาทางตอนใต้ของจีน ทำให้ภาษาถิ่นจีนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก และในสมัยราชวงศ์ฮั่น 揚雄 Yáng Xiōng ได้เขียนหนังสือ 《方言》 Fāngyán เป็นหนังสือที่บันทึกคำและการออกเสียงของภาษาแต่ละท้องถิ่น นับจากนั้นก็มีการบันทึกและมีผลงานที่เกี่ยวข้องกับภาษาถิ่นจีนเป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่มีการแบ่งประเภทของภาษาจีนถิ่น จนถึงสมัยราชวงศ์ชิง (清 Qīng พ.ศ. 2167 - 2454) ตอนปลายจึงเริ่มขึ้น นับจากนั้นจนถึงปัจจุบันการแบ่งประเภทของภาษาจีนถิ่นก็พัฒนาขึ้นตามลำดับ และสามารถแบ่งได้เป็น 3 สมัยดังนี้ (Wáng Fùtáng 王福堂, 1999 : 40 - 45)

1. สมัยแรก

ระยะนี้เป็นช่วงปลายของการวิจัยภาษาจีนถิ่นแบบดั้งเดิม ในสมัยราชวงศ์ชิงตอนปลายปีพ.ศ. 2443 章太炎 Zhāng Tàiyán ได้แบ่งภาษาจีนถิ่นในหนังสือ 《疍書》 Qiúshū ไว้ 10 กลุ่ม ต่อมาในปีพ.ศ.2458 เขาได้แบ่งใหม่อีกครั้งในหนังสือ 《檢論》 Jiǎnlùn แก้ไขเป็น 9 กลุ่ม Zhāng Tàiyán ใช้ลักษณะทางเสียงและเหตุผลทางด้านการกำเนิดของภาษาแต่ละถิ่น มาแบ่งภาษาจีนถิ่นออกเป็นประเภทต่าง ๆ อย่างง่าย ๆ

ส่วน 黎錫熙 Lí Xīxī ได้นำภาษาจีนถิ่นมาแบ่งในหนังสือ 《國語運動史綱》 Guóyǔ Yùndòng Shǐgāng แบ่งใหม่เป็น 12 กลุ่ม Lí Xīxī ใช้ลักษณะทางภูมิศาสตร์ เช่น แม่น้ำ ทะเลสาบ ทะเล มาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งภาษาจีนถิ่น ดังนั้นการแบ่งภาษาจีนถิ่นของคนทั้งสองจึงถือว่าการแบ่งในยุคดั้งเดิม

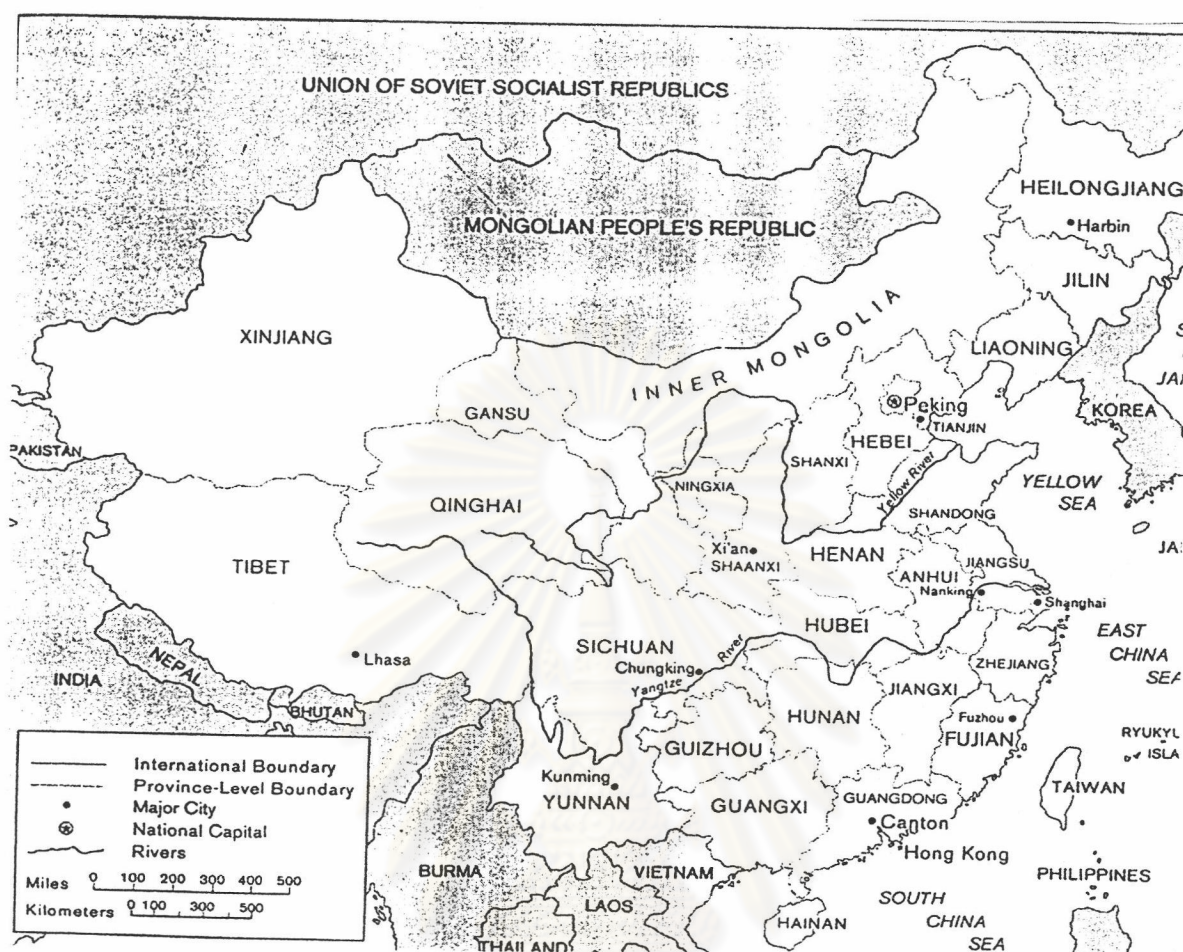
ในตอนปลายสมัยแรกนี้การแบ่งประเภทของภาษาจีนถิ่นยังไม่ได้รับการยอมรับ เนื่องจากผู้แบ่งยังไม่มีการตรวจสอบภาษาถิ่น ไม่มีหลักเกณฑ์ที่น่าเชื่อถือในการแบ่งภาษาจีนถิ่น ขาดความแน่นอนในการแบ่งประเภท และมีข้อผิดพลาดมากมายในการแบ่งประเภทของภาษาจีนถิ่น

2. สมัยที่สอง

สมัยนี้การแบ่งประเภทภาษาจีนถิ่นใช้ข้าราชการดำเนินการ โดยในเดือนพฤษภาคมปีพ.ศ. 2471 傅斯年 Fù Sīnián 顧頌剛 Gù Xiégāng และคนอื่น ๆ ได้รับมอบหมายจาก 蔡元培 Cài Yuánpéi ซึ่งเป็นอธิการบดีของมหาวิทยาลัยปักกิ่งในสมัยนั้น ให้ก่อตั้งศูนย์กลางการวิจัยภาษาเชิงประวัติ (歷史語言研究所 Lìshǐ Yǔyán Yánjiūsuo) ที่กวางเจา ในระยะแรกที่ก่อตั้งสถาบันนี้พวกเขาได้วิเคราะห์การแบ่งประเภทภาษาจีนถิ่นแบบดั้งเดิม เพื่อหามาตรฐานและทิศทางในการวิจัยแนวใหม่ พวกเขาพบว่าการแบ่งประเภทภาษาจีนถิ่นตามแบบดั้งเดิมนั้นมีข้อมูลไม่เพียงพอ ใช้ความคิดของคนโบราณเป็นหลักในการวิจัย ไม่ใช่วิธีใหม่ ๆ หรือเครื่องมือใหม่ ๆ ในการวิจัย และข้อมูลที่ให้มีจำกัด แม้ว่าคนโบราณจะเคยแบ่งประเภทของภาษาจีนถิ่นไว้แล้ว แต่เมื่อเทียบกับโลกตะวันตกนั้นจีนยังคงล้าหลังมาก ดังนั้นนักวิจัยในสมัยนี้จึงเน้นหนักในด้านการวิจัยที่อาศัยภาษาถิ่นทุกประเภทเพื่อความสมบูรณ์แบบในการศึกษาภาษาจีนในอนาคต และใช้วิธีวิจัยแบบใช้ข้อมูลที่มีการตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว ให้ความรู้ในการวิจัยภาษาถิ่นทุก ๆ ด้าน และใช้ความรู้ที่ได้รับจากอดีตและปัจจุบันมาวิจัยภาษาจีนถิ่น

ในสมัยที่สองนี้มีนักวิชาการหลายท่านที่ใช้แนวความคิดเช่นนี้ในการแบ่งประเภทภาษาจีนถิ่น เช่น 趙元任 Zhào Yuánrèn 丁聲樹 Dīng Shēngshù 羅常培 Luó Chángpéi 楊時逢 Yáng Shífēng 吳宗濟 Wú Zōngjì 董同龢 Dǒng Tónghé และ 白滌洲 Bái Dìzhōu เป็นต้น ทำการตรวจสอบการแบ่งประเภทของภาษาจีนถิ่นถึง 8 ครั้งตามสถานที่และเวลาต่อไปนี้ (ดูแผนที่ประกอบในหน้าถัดไป)

1. เหลียงกวาง (兩廣 Liǎngguǎng ในที่นี้หมายถึงมณฑลกวางตุ้งและมณฑลกวางสี) และเกาะไหหลำ (海南 Hǎinán ปีพ.ศ.2471-2472 และปีพ.ศ. 2473)
2. มณฑลกวางจง (關中 Guānzhōng ปีพ.ศ.2476)
3. มณฑลหว่านหนาน (皖南 Wǎnnán ปีพ.ศ.2477)
4. มณฑลเจียงซี (江西 Jiāngxī ปีพ.ศ.2478 ฤดูใบไม้ผลิ)
5. มณฑลหูหนาน (湖南 Húnán ปีพ.ศ.2478 ฤดูใบไม้ร่วง)
6. มณฑลหูเป่ย์ (湖北 Húběi ปีพ.ศ.2479)
7. มณฑลหยุนหนาน (雲南 Yúnnán ปีพ.ศ.2483)
8. มณฑลเสฉวน (四川 Sìchuān ปีพ.ศ.2484-2489)

ภาพประกอบ แสดงมณฑลต่างๆในประเทศจีน

การสำรวจภาษาถิ่นตามแต่ละสถานที่ ทำให้คนมีความเข้าใจในด้านภาษาถิ่น และทำให้การแบ่งประเภทภาษาถิ่นมีความน่าเชื่อถือและถูกต้องมากยิ่งขึ้น นับตั้งแต่ปีพ.ศ.2477 เป็นต้นมา มีการแบ่งภาษาจีนถิ่น 3 ครั้ง (Wáng Fùtáng 王福堂, 1999 : 43) ครั้งที่ 1 ในหนังสือ 《中華民國新地圖》 Zhōnghuá Mínguó Xīndìtú และหนังสือ 《中國分省新地圖》 Zhōngguó Fēnshěng Xīndìtú ซึ่งแบ่งภาษาถิ่นออกเป็น 7 กลุ่มดังนี้

1. ภาษาราชการภาคเหนือ (華北官話 Huáběi guānhuà)
2. ภาษาราชการภาคใต้ (華南官話 Huánán guānhuà)
3. ภาษาอู๋ (吳 Wú)
4. ภาษาเค่อ (客 Kè)
5. ภาษาเยว่ (粵 Yuè)
6. ภาษาหมิ่น (閩 Mǐn)
7. ภาษาไหหลำ (海南 Hǎinán)

ครั้งที่ 2 ในปีพ.ศ. 2482 แบ่งภาษาจีนถิ่นเป็น 9 กลุ่มดังนี้

1. ภาษาราชการภาคเหนือ (北方官話 Běifāng guānhuà)
2. ภาษาราชการแถบเหนือแม่น้ำแยงซีเกียง (上江官話 Shàngjiāng guānhuà)
3. ภาษาราชการแถบใต้แม่น้ำแยงซีเกียง (下江官話 Xiàjiāng guānhuà)
4. ภาษาอู๋ (吳 Wú)
5. ภาษาเค่อ (客 Kè)
6. ภาษาเยว่ (粵 Yuè)
7. ภาษาหมิ่น (閩 Mǐn)
8. ภาษาหว่าน (皖 Wǎn)
9. ภาษาเฉาซุาน (潮汕 Cháoshān)

ครั้งที่ 3 ในปีพ.ศ. 2491 แบ่งภาษาจีนถิ่นเป็น 11 กลุ่ม ดังนี้

1. ภาษาราชการภาคเหนือ (北方官話 Běifāng guānhuà)
2. ภาษาราชการภาคตะวันตกเฉียงใต้ (西南官話 Xīnán guānhuà)
3. ภาษาราชการแถบใต้แม่น้ำแยงซีเกียง (下江官話 Xiàjiāng guānhuà)
4. ภาษาเซียง (湘 Xiāng)
5. ภาษากัน (贛 Gàn)
6. ภาษาอู๋ (吳 Wú)
7. ภาษาเค่อ (客 Kè)
8. ภาษาเยว่ (粵 Yuè)
9. ภาษาหมิ่นใต้ (閩南 Mǐnnán)
10. ภาษาหมิ่นเหนือ (閩北 Mǐnběi)
11. ภาษาฮุย (徽 Huī)

ในขณะเดียวกันในปีพ.ศ. 2480 李方魁 Lǐ Fāngkuí ได้แบ่งภาษาจีนถิ่นในหนังสือ
《中國的語言和方言》 Zhōngguó de Yǔyán he Fāngyán ไว้เป็น 8 กลุ่มดังนี้ (Wáng
Fùtáng 王福堂, 1999 : 43)

1. ภาษาราชการภาคเหนือ (北部官話 Běifāng guānhuà)
2. ภาษาราชการตอนบน (上部官話 Xībù guānhuà)

3. ภาษาราชการตอนล่าง (下部官話 Xiàbù guānhuà)
4. ภาษาอู๋ (吳 Wú)
5. ภาษากันเค่อ (贛客 Gànkè)
6. ภาษาหมิ่น (閩 Mǐn)
7. ภาษาเยว่ (粵 Yuè)
8. ภาษาเซียง (湘 Xiāng)

ปีพ.ศ.2491 趙元任 Zhào Yuánrèn ได้แบ่งภาษาจีนถิ่นในหนังสือ《國語入門》
Guóyǔ Rùmén โดยแบ่งภาษาจีนถิ่นออกเป็น 9 กลุ่มดังนี้

1. ภาษาราชการภาคเหนือ (北方官話 Běifāng guānhuà)
2. ภาษาราชการภาคตะวันตกเฉียงใต้ (西南官話 Xīnán guānhuà)
3. ภาษาราชการแถบใต้แม่น้ำแยงซีเกียง (下江官話 Xiàjiāng guānhuà)
4. ภาษาเยว่ (粵 Yuè)
5. ภาษากันเค่อ (贛客 Gànkè)
6. ภาษาหมิ่นใต้ (閩南 Mǐnnán)
7. ภาษาหมิ่นเหนือ (閩北 Mǐnběi)
8. ภาษาอู๋ (吳 Wú)
9. ภาษาเซียง (湘 Xiāng)

จากการแบ่งภาษาถิ่นข้างต้นจะเห็นว่าได้มีการจัดแบ่งภาษาจีนถิ่นออกเป็นกลุ่มหลัก ๆ แล้ว และ
ยิ่งแบ่งก็ยิ่งมีความถูกต้องมากขึ้น แต่เห็นได้ว่าการแบ่งแต่ละครั้งภาษาราชการ (官話 guānhuà)
ยังไม่รวมกัน เนื่องจากยังไม่สามารถตรวจสอบภาษาถิ่นทางตอนเหนืออันกว้างใหญ่ไพศาลของประเทศ
จีนได้ทำให้ยังไม่เข้าใจดีพอ สำหรับภาษาถิ่นอื่น ๆ นั้นบางครั้งก็แยกภาษากันและภาษาเค่อเจียออก
จากกัน บางครั้งก็นำมารวมกัน หรือบางครั้งก็แยกภาษาหมิ่นใต้และหมิ่นเหนือออกจากกัน บางครั้งก็
นำมารวมกัน ดังนั้นจึงมีการแบ่งประเภทภาษาจีนถิ่นต่อมาในสมัยที่สาม

3. สมัยที่สาม

สมัยที่สามเริ่มขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ.2492 ในช่วงนี้ได้มีความคิดใหม่ ๆ ในการแบ่งประเภทภาษาจีน
ถิ่นถึง 3 ครั้ง ครั้งแรกในปีพ.ศ.2498โดย 丁聲樹 Dīng Shēngshù และ 李榮 Lǐ Róng
ในหนังสือ《漢語方言調查》Hànyǔ Fāngyán Diàochá ได้แบ่งภาษาจีนถิ่นออกเป็น

8 กลุ่มโดยนำภาษาราชการภาคเหนือ (北部官話 Běibù guānhuà) ภาษาราชการภาคตะวันตกเฉียงใต้ (西部官話 Xībù guānhuà) และภาษาราชการแถบใต้แม่น้ำแยงซีเกียง (下江官話 Xiàjiāng guānhuà) มารวมกัน และแยกภาษากันแค่อ (贛客 Gànkè) ออกจากกัน และตัดภาษาฮุย (徽 Huī) ทิ้ง ดังนี้

1. ภาษาราชการ (官話 Guānhuà)
2. ภาษาอู๋ (吳 Wú)
3. ภาษากัน (贛 Gàn)
4. ภาษาเค่อ (客 Kè)
5. ภาษาหมิ่นเหนือ (閩北 Mǐnběi)
6. ภาษาหมิ่นใต้ (閩南 Mǐnnán)
7. ภาษาเยว่ (粵 Yuè)
8. ภาษาเซียง (湘 Xiāng)

ในสมัยนี้รัฐบาลจีนมีนโยบายด้านภาษาสามประการคือ ปฏิบัติการเขียนตัวอักษรจีน เผยแพร่ภาษาจีน และทำให้ภาษาจีนเป็นมาตรฐาน ในการทำให้ภาษาจีนเป็นมาตรฐานนั้น ประการแรกจะต้องมีความเข้าใจในภาษาจีนถิ่นทั้งหมด แต่ในสมัยนั้นยังไม่มีตรวจสอบภาษาถิ่นทั่วทั้งประเทศ ดังนั้นจึงจัดการประชุมทางวิชาการในเรื่องการทำภาษาจีนให้เป็นมาตรฐาน และได้ทำการสำรวจภาษาจีนถิ่นทั่วประเทศอีกครั้ง โดยการสำรวจเริ่มต้นในปีพ.ศ.2499 สิ้นสุดในปีพ.ศ.2501 ทำการสำรวจทั่วประเทศจีนทั้งหมด 2,200 อำเภอ ในการสำรวจครั้งนี้เป็นผลดีต่อภาษาจีนถิ่นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาจีนภาคเหนือ ทำให้คนมีความเข้าใจใหม่ ๆ กับภาษาถิ่นมากขึ้น เมื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวกับการแบ่งประเภทของภาษาถิ่นก็มีความเป็นรูปธรรมและละเอียดมากยิ่งขึ้น เช่น ในปีพ.ศ. 2506 潘茂鼎 Pān Màoǎng ได้เขียนบทความ “การแบ่งประเภทภาษาถิ่นในมณฑลฝูเจี้ยนโดยสังเขป” 福建漢語方言分區略說 Fújiàn Hànyǔ Fāngyán Fēnqū Lüèshuō ซึ่งวิเคราะห์ภาษาหมิ่นในมณฑลฝูเจี้ยนและพบว่า ภาษาหมิ่นสามารถแยกเป็นภาษาถิ่นย่อยได้อีก 5 กลุ่มดังนี้

1. ภาษาหมิ่นตะวันออก (閩東 Mǐndōng)
2. ภาษาฝูเจี้ยน (莆仙 Púxiān)
3. ภาษาหมิ่นใต้ (閩南 Mǐnnán)
4. ภาษาหมิ่นตอนกลาง (閩中 Mǐnzhōng)
5. ภาษาหมิ่นเหนือ (閩北 Mǐnběi)

ด้วยเหตุนี้ Pān Màođǐng จึงได้รวมภาษาหมิ่นเหนือและภาษาหมิ่นใต้เข้าด้วยกัน และแบ่งภาษาจีนถิ่นเป็น 7 กลุ่มซึ่งได้รับการยอมรับจากประชาชนทั่วไป

1. ภาษาราชการ (官話 Guānhuà)
2. ภาษาอู๋ (吳 Wú)
3. ภาษาเซียง (湘 Xiāng)
4. ภาษากัน (贛 Gàn)
5. ภาษาเค่อ (客 Kè)
6. ภาษาหมิ่น (閩 Mǐn)
7. ภาษาเยว่ (粵 Yuè)

การแบ่งสมัยที่สามครั้งที่ 2 เกิดขึ้นในปีพ.ศ.2523 袁家華 Yuán Jiāhuá ได้แบ่งภาษาจีนถิ่นไว้ในหนังสือภาษาจีนถิ่นโดยสังเขป 《漢語方言概要》 Hànyǔ Fāngyán Gàiyào เป็น 7 กลุ่มดังนี้

1. ภาษาราชการ (官話 Guānhuà)
2. ภาษาอู๋ (吳 Wú)
3. ภาษาเซียง (湘 Xiāng)
4. ภาษากัน (贛 Gàn)
5. ภาษาเค่อ (客 Kè)
6. ภาษาหมิ่น (閩 Mǐn)
7. ภาษาเยว่ (粵 Yuè)

การแบ่งสมัยที่สามครั้งที่ 3 จัดแบ่งโดย 李榮 Lǐ Róng ในหนังสือการจัดแบ่งภาษาถิ่นและภาษาราชการ 《官話方言的分區》 Guānhuà Fāngyán de Fēnqū ปีพ.ศ.2528 หนังสือการแบ่งภาษาจีนถิ่น 《漢語方言的分區》 Hànyǔ Fāngyán de Fēnqū ปีพ.ศ. 2532 และหนังสือรวบรวมภาษาในประเทศจีน 《中國語言地圖集》 Zhōngguó Yǔyán Dìtújí ปีพ.ศ.2530 และปีพ.ศ.2531 หนังสือเล่มหลังนี้เป็นหนังสือที่สถาบันสังคมศาสตร์ของจีน (中國社會科學院 Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn) ร่วมมือกับสถาบันมานุษยวิทยาของออสเตรเลีย (澳大利亞人文科學院 Àodàlìyà Rénwén Kēxuéyuàn) ร่วมกันจัดทำขึ้น หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยสองส่วนคือ ภาษาจีนถิ่นและภาษาของชนกลุ่มน้อย ในระหว่างที่ทำหนังสือเล่มนี้นั้นได้พบข้อมูลใหม่ ๆ เป็นจำนวนมาก ดังนั้น Lǐ Róng จึงได้แบ่งประเภทของภาษาจีนถิ่นอีกครั้ง โดยแบ่งเป็น 10 กลุ่มในปีพ.ศ. 2530 ดังนี้

1. ภาษาราชการ (官話 Guānhuà)
2. ภาษาผู้ (普 Pǔ)
3. ภาษาอู๋ (吳 Wú)
4. ภาษาฮุย (徽 Huī)
5. ภาษาเซียง (湘 Xiāng)
6. ภาษากั้น (贛 Gàn)
7. ภาษาเค่อ (客 Kè)
8. ภาษาเยว่ (粵 Yuè)
9. ภาษาหมิ่น (閩 Mǐn)
10. ภาษาผิง (平 Píng)

เห็นได้ว่าการแบ่งประเภทภาษาจีนถิ่นครั้งนี้ได้เพิ่มจากเดิม 3 ภาษา คือภาษาผู้ ภาษาฮุย และภาษาผิง ภาษาฮุยเคยปรากฏในการแบ่งก่อนหน้านี้มาแล้ว ส่วนภาษาผู้และภาษาผิงเป็นภาษาที่เพิ่มขึ้นมาใหม่เป็นครั้งแรก

ในปีพ.ศ.2531 Jerry Norman ได้เสนอแนวทางใหม่ในการจำแนกภาษาจีนถิ่นไว้ในหนังสือ Chinese โดยใช้เกณฑ์ทางภาษาศาสตร์ ไวยากรณ์ และด้านคำศัพท์เป็นพื้นฐาน เขาได้แบ่งภาษาจีนถิ่นเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ภาษาจีนถิ่นเหนือ ภาษาจีนถิ่นกลาง และภาษาจีนถิ่นใต้ Jerry Norman ได้ใช้ลักษณะ 10 ประการในการจำแนกประเภทของภาษาถิ่นดังนี้คือ

1. สรรพนามบุรุษที่สาม “เขา” 他 tā หรือ คำร่วมเชื้อสาย 他 tā
2. หน่วยคำย่อที่แสดงความเป็นเจ้าของ 的 de (di) หรือคำร่วมเชื้อสาย 的 de
3. คำปฏิเสธ 不 bù หรือคำร่วมเชื้อสาย 不 bù
4. หน่วยคำเติมหน้าคำนามเพื่อบอกเพศของสัตว์ เช่น แม่ไก่ “母雞 mǔjī”
5. ความแตกต่างของระดับเสียง (register) ที่มีเฉพาะในวรรณยุกต์เสียงที่หนึ่ง (píng shēng)
6. เสียงจากเพดานอ่อนกลายเป็นเสียงจากเพดานแข็งเมื่ออยู่หน้าสระ -i
7. 站 zhàn “ยืน” หรือคำร่วมเชื้อสายที่มีความหมายว่า “ยืน”
8. 走 zǒu “เดิน” หรือคำร่วมเชื้อสายที่มีความหมายว่า “เดิน”
9. 兒子 érzi “ลูกชาย” หรือคำร่วมเชื้อสายที่มีความหมายว่า “ลูกชาย”
10. 房子 fángzi “บ้าน” หรือคำร่วมเชื้อสายที่มีความหมายว่า “บ้าน”

Jerry Norman ใช้ภาษาถิ่น 12 ภาษาที่พูดตั้งแต่ทางตอนเหนือจนถึงทางตอนใต้ของจีนในการจำแนกประเภทของภาษาถิ่นตามลักษณะ 10 ประการ ภาษาถิ่นทั้ง 12 ภาษามีดังนี้คือภาษาปักกิ่ง (北京 Běijīng = Bj) ภาษาซีอาน (西安 Xi'ān = Xa) ภาษาคุนหมิง (昆明 Kūnmíng = Km) ภาษาซูโจว (蘇州 Sūzhōu = Sz) ภาษาเวินโจว (溫州 Wēnzhōu = Wz) ภาษานางซา (長沙 Chángshā = Cs) ภาษาชวงเฟิง (雙峰 Shuāngfēng = Sf) ภาษาหนานชาง (南昌 Nánchāng = Nc) ภาษาเหมยเซียน (梅縣 Méixiàn = Mx) ภาษากว่างโจว (廣州 Guǎngzhōu = Gz) ภาษาฝูโจว (福州 Fúzhōu = Fz) และภาษาเจี้ยนโอว (建甌 Jiàn'ōu = Jo) ลักษณะ 10 ประการดังกล่าวมีปรากฏอยู่ในภาษาถิ่น 12 ภาษานี้ตามตารางข้างล่าง

ตาราง 1. ลักษณะสิบประการในการจำแนกภาษาถิ่นจีนแบบใหม่

	Bj	Xa	Km	Sz	Wz	Cs	Sj	Nc	Mx	Gz	Fz	Jo
1	+	+	+	-	-	+	+	-	-	-	-	-
2	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-
4	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-
5	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-
7	+	+	+	-	-	+	?	+	-	-	-	-
8	+	+	+	+	+	+	-	+	-	-	-	-
9	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-
10	+	+	+	+/-	-	+/-	?	-	-	-	-	-

เครื่องหมาย + แสดงว่ามีลักษณะนั้นในภาษา

เครื่องหมาย - แสดงว่าไม่มีลักษณะนั้นในภาษา

จากตาราง 1 ข้างต้น Jerry Norman ได้จำแนกประเภทของภาษาจีนถิ่นออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ สามภาษาแรกทางซ้ายมือของตาราง 1 เป็นภาษาจีนถิ่นเหนือ (Northern Group) รวมภาษาจีน

แมนดารินด้วย สี่ภาษาสุดท้ายทางขวามือของตาราง 1 เป็นภาษาจีนถิ่นใต้ (Southern Group) รวมภาษาฮกเกี้ยน ภาษากวางตุ้ง และภาษาหมิ่นด้วย ส่วนอีกห้าภาษาตรงกลางคือภาษาจีนถิ่นกลาง (Central Group) ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณทางตอนใต้ของกลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียงในมณฑลเจ้อเจียง (浙江 Zhèjiāng) ภาษาจีนถิ่นกลางนี้รวมภาษาอู๋ ภาษากั้น และภาษาเซียงด้วย

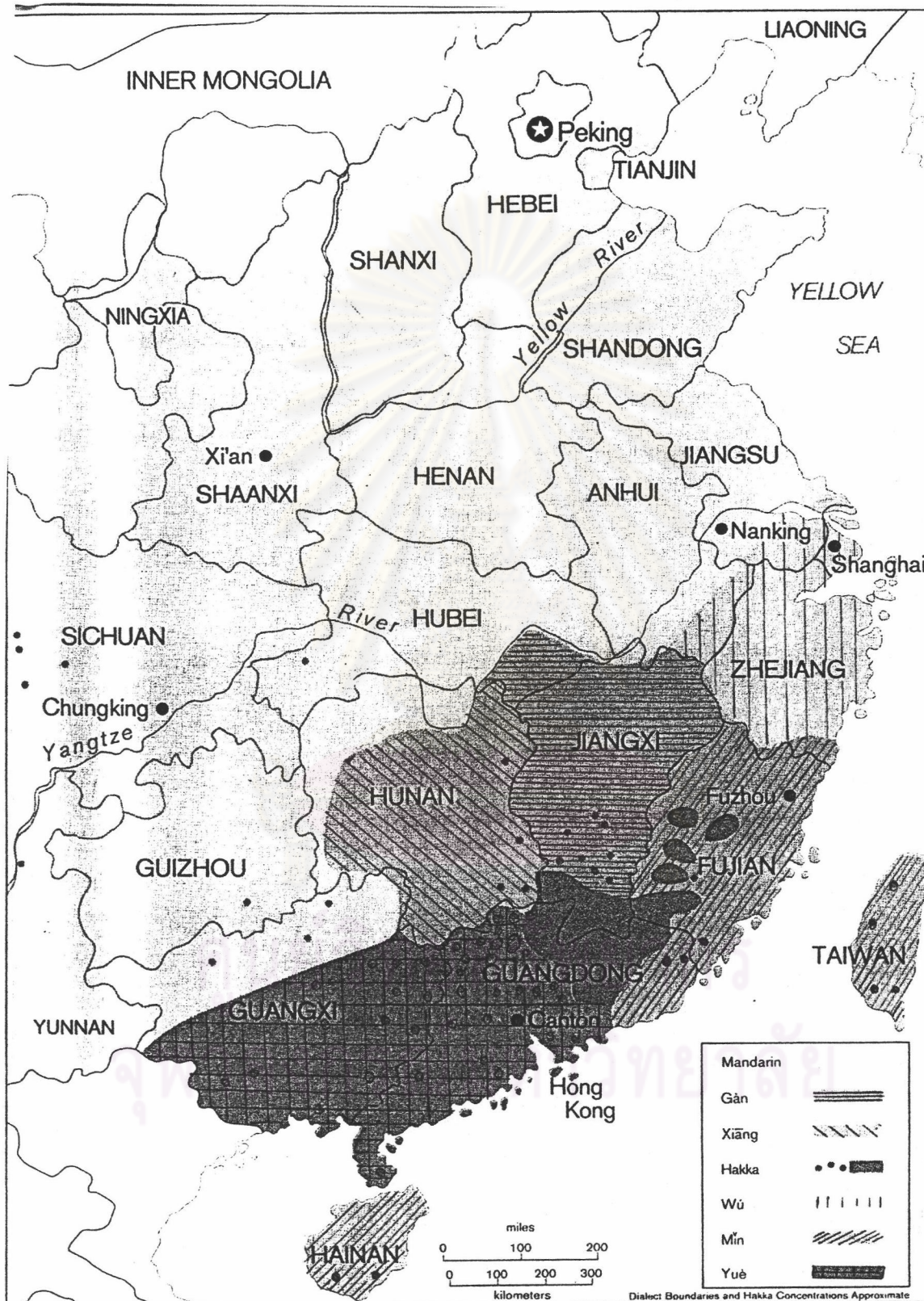
สรุปได้ว่าการแบ่งประเภทของภาษาจีนถิ่นใต้ได้รับความสำคัญอย่างมากในระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมา เนื่องจากการแบ่งประเภทภาษาถิ่นเป็นพื้นฐานในการวิจัยภาษาถิ่น แต่ในการแบ่งประเภทก็พบปัญหาที่ต้องนำมาวิเคราะห์ใหม่อีกครั้ง ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะใช้การจัดแบ่งภาษาจีนถิ่นของ Yuán Jiāhuá เป็นเกณฑ์เนื่องจากการแบ่งภาษาจีนถิ่นเป็น 7 กลุ่มนั้น ได้รับการยอมรับจากนักวิชาการมากที่สุด

2.2 ลักษณะเฉพาะของภาษาจีนถิ่น

ประเทศจีนเป็นประเทศที่กว้างใหญ่ไพศาล ดังนั้นประชาชนจึงพูดภาษาถิ่นต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น ในปีพ.ศ.2523 Yuán Jiāhuá ได้แบ่งภาษาจีนถิ่นเป็น 7 กลุ่มในหนังสือภาษาจีนถิ่นโดยสังเขป 《漢語方言概要》 Hànyǔ Fāngyán Gàiyào ได้แก่ ภาษาแมนดารินหรือภาษาราชการ ภาษาอู๋ ภาษาเซียง ภาษากั้น ภาษาเค่อเจีย ภาษาหมิ่น และภาษาเยว่ ภาษาถิ่นทั้ง 7 ภาษา มีผู้พูดทั่วประเทศจีนรวมทั้งสิ้นประมาณ 950 ล้านคน และสามารถจำแนกได้ดังนี้ (S.Robert Ramsey, 1941: 87) (ดูภาพประกอบในหน้าถัดไป)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพประกอบ แสดงภาษาจีนถิ่นทั้ง 7 ภาษาในมณฑลต่างๆ ของประเทศจีน

ภาษา	ประชากร	บริเวณที่ใช้ภาษา
1. ภาษาแมนดาริน	679,250,000	71.5 % ภาคเหนือและภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีน
2. ภาษาอู๋	80,750,000	8.5 % บริเวณมณฑลเซียงไฮ้ และเจ้อเจียง
3. ภาษาเซียง	45,600,000	4.8 % มณฑลหูหนาน
4. ภาษากั้น	22,800,000	2.4 % มณฑลเจียงซี
5. ภาษาเค่อเจีย	35,150,000	3.7 % กระจายตั้งแต่มณฑลเสฉวนถึงเกาะไต้หวัน
6. ภาษาหมิ่น	38,950,000	4.1 % มณฑลฝูเจี้ยนและชายฝั่งทะเลตอนใต้
7. ภาษาเยว่	47,500,000	5.0 % มณฑลกวางตุ้ง และมณฑลกวางสี

ภาษาจีนถิ่นแต่ละภาษาต่างก็มีลักษณะทางภาษาศาสตร์ที่แตกต่างกัน ซึ่ง Jerry Norman (1988 : 181-239) ได้อธิบายลักษณะเฉพาะของภาษาจีนถิ่นแต่ละประเภทไว้ดังต่อไปนี้

2.2.1 ภาษาแมนดาริน หรือภาษาราชการ (官話 Guānhuà)

ผู้ใช้ภาษาแมนดารินในประเทศจีนมีประมาณ 70 % และอยู่ในบริเวณทางตอนเหนือของแม่น้ำแยงซีเกียง ภาษาแมนดารินสามารถแบ่งเป็นภาษาย่อยได้ 4 ภาษาคือ

1. ภาษาแมนดารินเหนือ พูดในบริเวณมณฑลเหอเป่ย์ (河北 Héběi) รวมเมืองปักกิ่ง มณฑลเหอหนาน (河南 Hénnán) มณฑลชานตง (山東 Shāndōng) ภาคเหนือของมณฑลอานฮุย (安徽北部 Ānhuī běibù) และพื้นที่ส่วนใหญ่ของมองโกเลีย (內蒙古 Nèiménggǔ)
2. ภาษาแมนดารินตะวันตกเฉียงเหนือ พูดในมณฑลชานซี (山西 Shānxī) มณฑลชานซี (陝西 Shǎnxī) มณฑลกานซู่ (甘肅 Gānsū) มณฑลชิงไห่ (青海 Qīnghǎi) มณฑลหนิงเซี่ย (寧夏 Níngxià) และมองโกเลียตะวันตก (內蒙古西部 Nèiménggǔ xībù)
3. ภาษาแมนดารินตะวันตกเฉียงใต้ พูดในมณฑลหูเป่ย์ (湖北 Húběi) มณฑลเสฉวน (四川 Sìchuān) มณฑลยูนหนาน (雲南 Yúnnán) มณฑลกุ้ยโจว (貴州 Guìzhōu) ภาคตะวันตกเฉียงเหนือของมณฑลกวางสี (廣西西北部 Guǎngxī xīběibù) และตะวันตกเฉียงเหนือของมณฑลหูหนาน (湖南西北部 Húnán xīběibù)

4. ภาษาแมนดารินตะวันออก พุดในมณฑลอันฮุยตอนกลาง (安徽中部 Ānhuī zhōngbù) และมณฑลเจียงซู (江蘇 Jiāngsū)

ภาษาแมนดารินมีความสำคัญมากเนื่องจากมีผู้พูดเป็นจำนวนมาก และยังเป็นพื้นฐานของภาษาราชการจีนอีกด้วย จึงทำให้ภาษาแมนดารินมีอิทธิพลกับภาษาจีนถิ่นอื่น ๆ มาก ภาษาแมนดารินมีลักษณะเฉพาะในด้านเสียง ไวยากรณ์ และคำศัพท์ดังนี้

ลักษณะเฉพาะด้านเสียงคือ มีเสียงพยัญชนะต้นมากที่สุดในจำนวนภาษาจีนถิ่นทั้งหมด คือมีเสียงพยัญชนะต้น 21 เสียงดังนี้

เสียงไม่ก้อง ไม่มีลม (Voiceless unaspirated)	p	t	ts	tʂ	tʃ	k
เสียงไม่ก้องมีลม (Voiceless aspirated)	ph	th	tsh	tʂh	tʃh	kh
เสียงนาสิก (Nasals)	m	n				(ŋ)
เสียงเสียดแทรก (Fricatives)	f	s	ʂ	ʃ	x	
เสียงกึ่งสระ (Sonorants)	(w)	l	ɿ	(j)		

- ภาษาแมนดารินบางภาษาใช้เสียง f สลับกับเสียง x เมื่ออยู่หน้าสระริมฝีปากห่อ (Rounded Vowel) ได้
- ภาษาแมนดารินบางภาษาใช้เสียง n สลับกับเสียง l เมื่ออยู่หน้าสระปากริมฝีปากห่อได้
- การยกลิ้นส่วนหน้าแตะเพดานแข็งของเสียงเพดานอ่อนเมื่ออยู่หน้าสระสูง (Palatalization of velars before high front vowel) เป็นลักษณะเฉพาะของภาษาถิ่นนี้ เช่น ki > tʃi, khy > tʃhy, xia > ɕia เป็นต้น
- เสียงกึ่งสระปลายลิ้นม้วน “ɿ” มีเสียงปฏิภาคหลายเสียง เช่น ภาษาเฉิงตู (成都 Chéngdū) ใช้เสียง z ภาษาหยางโจว (揚州 Yángzhōu) ใช้เสียง l แต่ในภาษาพุดใช้เสียง n
- เสียงพยัญชนะท้ายในภาษาแมนดารินมีเพียง 2 เสียงคือ -n และ -ŋ

ในด้านเสียงวรรณยุกต์ภาษาแมนดารินมีเสียงวรรณยุกต์น้อยมาก เมื่อเทียบกับภาษาถิ่นอื่นๆ ภาษาแมนดารินบางภาษามีเสียงวรรณยุกต์เพียง 3 เสียง เช่นภาษาถิ่นในมณฑลหูเป่ย์ (湖北 Húběi) ส่วนใหญ่ภาษาแมนดารินมักมีเสียงวรรณยุกต์ 4 เสียง เช่น ภาษาปักกิ่ง เป็นต้น

ในด้านคำศัพท์และไวยากรณ์ภาษาแมนดารินมีความแตกต่างกับภาษาจีนถิ่นอื่น ๆ มากโดยเฉพาะระบบคำสรรพนาม (Pronominal System) คือในภาษาแมนดารินจะใช้คำว่า tha 1 (他) เป็นคำสรรพนามบุรุษที่สาม และมีการเติมปัจจัยท้ายคำสรรพนามเพื่อทำให้คำสรรพนามเป็นพหูพจน์

	ฉัน	คุณ	เขา	พวกเรา
ปักกิ่ง (北京 Běijīng)	uo 3	ni 3	tha 1	uo 3 mən
หยางโจว (揚州 Yángzhōu)	o 3	lir 3	tha 1	o3 məŋ
ซีอัน (西安 Xī'ān)	ŋə 3	ni 3	tha 1	ŋə3 mē
เฉิงตู (成都 Chéngdū)	ŋo 3	ni 3	tha 1	ŋo3 mən

ด้านคำปฏิเสธในภาษาแมนดารินมีใช้สองตัวคือ bù (不) ใช้ปฏิเสธคำกริยา ส่วนคำว่า méi (沒) ใช้ปฏิเสธลักษณะที่ดำรงอยู่ ส่วนคำศัพท์ภาษาแมนดารินจะใช้คำว่า zǒu (走) ในความหมายว่า “เดิน” ซึ่งภาษาจีนโบราณจะมีความหมายว่า “วิ่ง”

2.2.2 ภาษาอู๋ (吳 ɦwǔ)

ภาษาอู๋พูดในบริเวณตอนใต้ของมณฑลเจียงซู (江蘇 Jiāngsū) และมณฑลเจ้อเจียง (浙江 Zhèjiāng) ภาษาอู๋สามารถแบ่งได้เป็น 2 ภาษาย่อยคือ

1. ภาษาอู๋ตอนเหนือ พูดในมณฑลเจียงซู
2. ภาษาอู๋ตอนใต้ พูดในมณฑลเจ้อเจียง

Zhào Yuánrèn (Jerry Norman , 1988:99) สังเกตว่าภาษาอู๋ตอนใต้เป็นภาษาอู๋ที่บริสุทธิ์มากกว่า เนื่องจากภาษาอู๋ตอนเหนือได้รับอิทธิพลจากภาษาแมนดารินมาก

ลักษณะเฉพาะของภาษาอู๋ในด้านเสียงคือ มีเสียงพยัญชนะต้นที่เป็นเสียงกักสามเสียง คือ เสียงไม่ก้อง มีลม (voiceless aspirated) เสียงกักไม่พ่นลม (unaspirated stop) และเสียงพุดลมแทรก

(breathy voice) นอกจากนี้ในการออกเสียงพยัญชนะเพดานอ่อนภาษาอู๋จะยกลิ้นส่วนหน้าแตะเพดานแข็งเมื่ออยู่หน้าสระสูง (Palatalization of velars before high front vowel) ภาษาอู๋มีเสียงพยัญชนะต้นที่แตกต่างกับภาษาถิ่นอื่น ๆ คือมีเสียง dz และ z

ในด้านเสียงสระภาษาอู๋มีเสียงสระต่อไปนี้

	หน้า	กลาง	หลัง
สูง	i y	ï	u
กลางสูง	e ø		o
กลางต่ำ	ɛ	ə ə	ɔ
ต่ำ		a	

เสียงพยัญชนะท้ายใช้เสียง -n และ -ŋ ส่วนเสียงวรรณยุกต์ส่วนใหญ่ในภาษาอู๋มีประมาณ 7 - 8 เสียง นอกจากนี้ในภาษาอู๋มีการสนธิเสียงวรรณยุกต์ (Tone sandhi) หมายถึงการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ของคำเมื่อคำ ๆ นั้นปรากฏในวลีที่ประกอบด้วยคำสองพยางค์หรือมากกว่านั้น

ลักษณะของภาษาอู๋ที่แตกต่างกับภาษาแมนดารินคือ ด้านคำศัพท์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำสรรพนาม และคำสรรพนามชี้เฉพาะ เช่น คำสรรพนามบุรุษที่สามในภาษา Shànghǎi (上海) และภาษา Shào Xīng (紹興) ใช้คำว่า ji 2 ซึ่งสัมพันธ์กับภาษาจีนสมัยกลางคำว่า ?i ในขณะที่ภาษาแมนดารินจะใช้คำว่า ta 1 เห็นได้ว่าภาษาอู๋คงลักษณะโบราณของคำสรรพนามบุรุษที่สามไว้ได้ ด้านคำปฏิเสธของภาษาอู๋คล้ายภาษาแมนดารินคือ มีคำปฏิเสธคำกริยา และมีคำปฏิเสธลักษณะที่ดำรงอยู่

2.2.3 ภาษาเซียง (湘 Xiāng)

ภาษาเซียงพูดอยู่ในบริเวณภาคกลางและภาคตะวันตกเฉียงใต้ของมณฑลหูหนาน (湖南 Húnán) จากหนังสือ รายงานการสำรวจภาษาถิ่นในมณฑลหูหนาน (湖南方言調查報告 Húnán Fāngyán Diàochá Bào gào) พบว่ามีภาษาเซียงน้อยมากที่ยังคงลักษณะเสียงกักที่ก้อง (Voiced plosive) ในทุกเสียงวรรณยุกต์ และภาษาเซียงได้รับอิทธิพลจากภาษาถิ่นทางตอนเหนือของจีนมาก

ภาษาเซียง เช่น ภาษาเฉิงบู (城步 Chéngbù) จะมีเสียงกักที่ก้องในเสียงวรรณยุกต์ทุกเสียง และมีเสียงวรรณยุกต์หกเสียง มีเสียงพยัญชนะท้าย 6 เสียงคือ -p -t -k -m -n และ

-ŋ หรือภาษาฉางซา (長沙 Chángshā) ซึ่งเป็นหนึ่งในภาษาเซียงแบบใหม่ก็มีลักษณะเหมือนภาษาเจิงปู่ต่างกันเพียงว่าภาษาฉางซา ไม่มีเสียงกักที่ก้อง

คำศัพท์ในภาษาเซียงใกล้เคียงภาษาแมนดาริน เนื่องจากมีพรมแดนติดต่อกันทางตอนเหนือ ทำให้ได้รับอิทธิพลจากภาษาแมนดารินมาก ยกเว้นภาษาเจิงปู่ที่ยังคงลักษณะดั้งเดิมของภาษาเซียงไว้ได้ ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

	ฉัน	คุณ	เขา/เธอ	พวกเรา
ภาษาChéngbù (城步)	ŋo 3	ŋi 3	tɕi 3	ŋo 3 ni
ภาษาQǐyáng (邵陽)	ŋo 3	ŋi 3	ki 1	ŋo 3 nɕi
ภาษาShuāngfēng (雙峰)	aŋ 3	n 3	tho 1	ŋu 3 nin ²
ภาษาChángshā (長沙)	ŋo 3	n 3	tha 1	ŋo 3 mən

นอกจากนี้คำศัพท์ในภาษาเซียงยังผสมผสานระหว่างภาษาถิ่นทางตอนเหนือและภาษาถิ่นทางตอนใต้ด้วย เช่น คำสรรพนามชี้เฉพาะนั้นมีลักษณะภาษาถิ่นใต้ ดังนี้

	นี้	นั่น
ภาษาChángshā (長沙)	kei 7	lai 5
ภาษาChéngbù (城步)	ko 5	ni 5

คำว่า “ยื่น” ภาษาเซียงบางภาษามีลักษณะคำที่ใกล้เคียงกับภาษาจีนสมัยกลาง gjee และภาษาเซียงบางภาษาใช้คำว่า “zhàn” ซึ่งเหมือนภาษาถิ่นเหนือ

2.2.4 ภาษาگان (贛 Gàn)

ผู้พูดภาษาگانอยู่บริเวณตอนกลางของประเทศจีน ส่วนใหญ่อยู่ในมณฑลเจียงซี (江西 Jiāngxī) ด้านตะวันออกของมณฑลหูหนาน และด้านตะวันออกเฉียงใต้ของมณฑลหูเป่ย์ (湖北 Húběi) ภาษาگانมีพยัญชนะต้นที่เป็นเสียงกักเสียดแทรก (affricate) และเสียงกัก ไม่ก้อง มีลม (voiceless aspirated stop)

ในความคิดของ Luó Chángpéi ภาษาگانมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับภาษาเค่อเจีย จนทำให้เขานำภาษาگانรวมเข้ากับภาษาเค่อเจีย ภาษาگانมีวรรณยุกต์ประมาณ 6 – 7 เสียง บางภาษาอาจมีเสียงวรรณยุกต์ 5 เสียง ภาษาگانมีการยกลิ้นส่วนหน้าแตะเพดานแข็งเมื่ออยู่หน้าสระสูง (Palatalization)

of velars before high front vowel) ซึ่งลักษณะนี้เป็นลักษณะของภาษาถิ่นภาคกลางของจีน เสียงสระในภาษากันคล้ายภาษาแมนดาริน ยกเว้นเสียงสระ a ในภาษาแมนดารินจะตรงข้ามกับเสียงสระ o ในภาษากัน เช่น an/on , am/om และ ai/oi

คำสรรพนามของภาษากันเป็นแบบภาษาถิ่นทางตอนใต้คือ คำสรรพนามบุรุษที่สามมีความใกล้เคียงกับภาษาจีนสมัยกลาง ส่วนคำสรรพนามชี้เฉพาะของภาษากันก็แตกต่างกับภาษาถิ่นทางตอนเหนือ เช่น

ภาษา Nánchāng (南昌) ใช้คำว่า kɔ3 ในความหมาย “นี้” และใช้คำว่า he3 ในความหมาย “นั่น”

ภาษา Línchuān (臨川) ใช้คำว่า koi1 ในความหมาย “นี้” และใช้คำว่า e1 ในความหมาย “นั่น”

ภาษา Fēngxīn (風新) ใช้คำว่า hi3 ในความหมาย “นี้” และใช้คำว่า he3 ในความหมาย “นั่น”

ส่วนคำปฏิเสธกริยาใช้คำว่า pət (ภาษา Nánchāng และภาษา Fēngxīn) หรือ put (ภาษา Línchuān) ซึ่งตรงกับภาษาแมนดารินคำว่า bù ส่วนคำปฏิเสธการดำรงอยู่ใช้คำว่า mau6 (ภาษา Nánchāng และภาษา Fēngxīn) หรือ mau2 (ภาษา Línchuān)

ภาษากันพูดในบริเวณแม่น้ำกั้น ซึ่งเป็นหนึ่งในเส้นทางหลักระหว่างแอ่งแม่น้ำแยงซีเกี่ยวกับบริเวณทางตอนใต้ของจีน บริเวณนี้เป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลจากทางภาคเหนือของจีนมากกว่าบริเวณที่พูดภาษาอู๋

2.2.5 ภาษาเค่อเจีย (客家 Kèjiā)

ภาษาเค่อเจียตามตัวอักษรหมายถึง “แขก” หรือ “คนแปลกหน้า” (ในภาษากวางตุ้งใช้คำว่า hak7 ka1 เวลาแปลเป็นภาษาอังกฤษจึงใช้คำว่าภาษา Hakka) ภาษานี้เป็นของคนที่ตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่คนพูดภาษากวางตุ้งเคยครอบครองมาก่อน ในความเป็นจริงแล้วแต่เดิมคนเค่อเจียอาศัยอยู่ที่บริเวณตอนกลางของประเทศจีน บริเวณตอนใต้ของมณฑลฉ่านซี (陝西 Shǎnxī) มณฑลเหอหนาน (河南 Hénán) และมณฑลอานฮุย (安徽 Ānhuī) ต่อมาในสมัยที่ราชวงศ์จินตะวันตก (西晉 Xījìn พ.ศ.808-860) ล่มสลาย ผู้คนจึงอพยพลงมาจากทางตอนใต้ของจีนบริเวณภาคใต้ของมณฑลอานฮุยและภาคเหนือของมณฑลเจียงซี (江西 Jiāngxī) เมื่อราชวงศ์ถึงล่มสลายทำให้คน

อพยพลงมาบริเวณทิศตะวันตกเฉียงใต้ของมณฑลเจียงซี และทางตอนเหนือของมณฑลกวางตุ้งซึ่งเป็นบริเวณที่พูดภาษาเค่อเจียในปัจจุบัน (Jerry Norman, 1988: 221-222)

ภาษาเค่อเจียแตกต่างกับภาษาหมิ่นและภาษาเยว่ เนื่องจากภาษานี้เป็นของคนที่ย้ายจากตอนเหนือของประเทศจีน และคนเค่อเจียมักจะประดิษฐ์คำของตนขึ้นมา ภาษาเค่อเจียมีความใกล้เคียงกับภาษากันมาก แต่มีข้อแตกต่างที่สามารถสังเกตได้ ดังนี้ (Jerry Norman, 1988: 223)

1. คำสรรพนามบุรุษที่หนึ่งในภาษาเค่อเจียพัฒนามาจากภาษาจีนถิ่นใต้โบราณในกลุ่มคำว่า gè (個) ส่วนภาษากันจะพัฒนามาจากภาษาจีนภาคกลางและภาคเหนือ
2. คำปฏิเสธในภาษาเค่อเจียใกล้เคียงกับรูปแบบที่พบในภาษาเยว่และภาษาหมิ่น ในขณะที่ภาษากันจะใกล้เคียงกับรูปแบบที่พบในภาษาจีนภาคกลางและภาคเหนือ
3. คำบอกเพศของสัตว์เลี้ยงในภาษาเค่อเจียจะใช้คำปัจจัยเติมหลังค่านามเหมือนในภาษาจีนถิ่นใต้อื่น ๆ ส่วนภาษากันจะมีทั้งคำปัจจัยและคำอุปสรรค
4. คำว่า “จุมก” ภาษาเค่อเจียออกเสียงวรรณยุกต์ qù (去) เหมือนในภาษาเยว่และภาษาหมิ่น ส่วนภาษากันออกเสียงวรรณยุกต์ rù (入)¹ เหมือนในภาษาจีนภาคกลางและภาคเหนือ

คนเค่อเจียส่วนมากอาศัยบริเวณภูเขาทางตะวันออกเฉียงของแม่น้ำเปย์เจียง (北江 Běijiāng) ในบริเวณตอนเหนือของมณฑลกวางตุ้งคือเมืองเหมย์เซี่ยน (梅縣 Méixiàn) โดยจะถือว่าภาษาเหมย์เซี่ยนเป็นภาษามาตรฐานของภาษาเค่อเจีย นอกจากนี้คนที่พูดภาษาเค่อเจียยังอยู่บริเวณทิศตะวันตกเฉียงใต้ของมณฑลฝูเจี้ยน (福建 Fújiàn) และทางตอนใต้ของมณฑลเจียงซี (江西 Jiāngxī) และในสี่สิบกว่าเมืองของมณฑลกวางสี (廣西 Guǎngxī) นอกจากนี้บริเวณรอบ ๆ มณฑลกวางตุ้ง (廣東 Guǎngdōng) ยังมีประชากรที่พูดภาษาเค่อเจียผสมภาษาเยว่ และยังมีกลุ่มคนที่พูดภาษาเค่อเจียในมณฑลเสฉวน ในเกาะไหหลำและเกาะไต้หวันยังมีคนที่ใช้ภาษาเค่อเจีย นอกจากนี้คนจีนโพ้นทะเลในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่ในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย ไทย และเวียดนาม เป็นต้น ยังมีกลุ่มที่ใช้ภาษาเค่อเจียอยู่

¹ เสียงวรรณยุกต์ในภาษาจีนโบราณแบ่งเป็น 4 เสียงคือ เสียงวรรณยุกต์ผิง (平 píng) เสียงวรรณยุกต์ฉ่าง (上 shàng) เสียงวรรณยุกต์ชวี (去 qù) ซึ่งใช้ในคำเป็น และเสียงวรรณยุกต์รู่ (入 rù) ซึ่งใช้ในคำตาย

พยัญชนะต้นในภาษาเค่อเจียมีดังนี้ (ใช้ภาษาหมยี่เขียนเป็นมาตรฐาน)

p	t	ts	k	(?)
ph	th	tsh	kh	
m	n		ŋ	
f		s		h
v	l		(j)	

ส่วนพยัญชนะท้ายในภาษาเค่อเจียใช้ -m -n -ŋ -p -t -k

เสียงวรรณยุกต์ในภาษาเค่อเจียสืบทอดมาจากระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาจีนสมัยกลาง การพัฒนาเสียงวรรณยุกต์ในภาษาเค่อเจียเป็นระบบมาก ในด้านคำศัพท์พื้นฐานนั้นภาษาเค่อเจียสัมพันธ์กับภาษาหมิ่นและภาษาเยว่มาก ส่วนคำปฏิเสธในภาษาเค่อเจียเหมือนภาษาถิ่นทางตอนใต้ของจีนเช่นกัน (Jerry Norman, 1988: 224)

2.2.6 ภาษาหมิ่น (閩 Mǐn)

ภาษาหมิ่นพูดในมณฑลฝูเจี้ยน(ยกเว้นทิศตะวันตกเฉียงใต้ของมณฑลเนื่องจากบริเวณนั้นพูดภาษาเค่อเจีย) ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของมณฑลกวางตุ้ง ทิศใต้ของมณฑลเจ้อเจียง (浙江 Zhèjiāng) ริมชายฝั่งทะเลของมณฑลเจียงซี มณฑลกวางสี และมณฑลเสฉวน นอกจากนี้ยังมีภาษาหมิ่นนอกประเทศจีน เช่น ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะใช้ภาษาหมิ่นเมืองXiàmén (廈門) เป็นส่วนใหญ่ (บางแห่งเรียกภาษานี้ว่าภาษา Hokkien สกเกี้ยน) ยกเว้นในประเทศไทยที่ประชาชนพูดภาษาหมิ่นแบบแต้จิ๋ว(潮州 Cháozhōu) ส่วนในมาเลเซียจะพูดภาษาหมิ่นแบบ Fúzhōu (福州) Pǔtián (莆田) และ Hǎinán (海南)

ภาษาหมิ่นมีลักษณะพิเศษในด้านคำศัพท์ที่มีใช้เฉพาะในภาษาหมิ่นเท่านั้น ได้แก่ (Jerry Norman, 1988: 231)

จากเสียงพยัญชนะข้างต้นจะสังเกตได้ว่า เสียง th ในภาษาหมิ่นทั่วไปจะกลายเป็นเสียง h ในภาษา Jiànyáng ส่วนในภาษา Yǒng'ān และ Jiānglè เสียง n และเสียง l สลับกันได้ ส่วนด้านเสียงสระของภาษาหมิ่นจะไม่มีเสียงสระหน้าปากห่อ ภาษาหมิ่นยังคงรักษาเสียงพยัญชนะท้ายของภาษาจีนสมัยกลางไว้ได้ทั้งหมดคือ -m -n -ŋ -p -t และ -k ในภาษาแต้จิ๋วเสียงพยัญชนะท้าย-n มักจะออกเสียงสลับกับเสียง-ŋ และเสียงพยัญชนะท้าย-t จะออกเสียงสลับกับเสียง-k

ด้านเสียงวรรณยุกต์นั้นภาษาหมิ่นมีการพัฒนาที่แตกต่างกับภาษาจีนสมัยกลางอย่างมาก มีระบบเสียงวรรณยุกต์ที่ซับซ้อน บางภาษาในบริเวณชายแดนของมณฑลเจ้อเจียงและมณฑลแต้จิ๋วมีการสนธิของเสียงวรรณยุกต์ (Tone sandhi) ด้วย แต่ในเกาะไต้หวันไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์แต่อย่างใด

2.2.7 ภาษาเยว่ (粵 Yuè)

ภาษาเยว่พูดในมณฑลกวางตุ้งและมณฑลกวางสีบริเวณแม่น้ำซีเจียง (西江 Xījiāng) ส่วนคำว่าภาษากวางตุ้ง (Cantonese) จะหมายถึงภาษาถิ่นเมืองกว่างโจว (廣州 Guǎngzhōu) (Canton) นอกจากนี้ยังมีผู้ใช้ภาษาเยว่ทั่วโลกในอีกหนึ่งร้อยกว่าประเทศ มีคนสองล้านคนซึ่งพูดภาษาเยว่อยู่ในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย และยังมีคนพูดภาษาเยว่ในทวีปอเมริกาเหนือเป็นจำนวนมากอีกด้วย

ภาษาเยว่มีระบบพยัญชนะต้นที่ง่าย แต่จะไม่ค่อยมีสระประสมที่เป็นสระกลางกับริมฝีปากห่อมากนัก ทำให้พบสระ ua น้อย สระในภาษาเยว่ส่วนใหญ่เป็นสระเดี่ยวเช่น ภาษากวางตุ้งมีสระ i e u o aa เป็นต้น

ภาษาเยว่เป็นภาษาที่คงลักษณะของภาษาจีนสมัยกลาง (Middle Chinese พ.ศ. 1503-1670) ได้มากที่สุด โดยเฉพาะเสียงพยัญชนะท้าย แม้ว่าภาษาหมิ่นและภาษาเค่อเจียจะคงเสียงพยัญชนะท้ายทั้ง 6 เสียง แต่ภาษาหมิ่นและภาษาเค่อเจียจะไม่คงเสียงพยัญชนะท้ายของคำศัพท์ในสมัยกลางไว้เหมือนเดิม โดยมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนเสียงพยัญชนะท้ายจากเสียงเพดานอ่อนของคำในสมัยกลาง เป็นเสียงฟันและปุ่มเหงือกของคำในสมัยปัจจุบันเมื่ออยู่หน้าเสียงสระหน้า เช่น in > in ek > et เป็นต้น ภาษาเยว่มีเสียงวรรณยุกต์มาก บางภาษายังมีการเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์ เช่นภาษากวางตุ้ง และภาษาไทชาน (台山 Táishān) ยกตัวอย่างเช่นภาษากวางตุ้ง คำว่า “ขโมย” เมื่ออยู่ในประโยคอ่านว่า tshaak33 แต่เมื่อออกเสียงคำคำนี้เดี่ยว ๆ จะอ่านว่า tshaak35 การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์นี้เป็นไปตามธรรมชาติของการออกเสียง

นอกจากนี้ภาษาเยว่ยังมีคำปัจจัยที่ใช้เฉพาะภาษานี้เท่านั้นเช่น คำปัจจัยแสดงเพศชายของคน คำปัจจัยแสดงเพศหญิงของสัตว์ คำปัจจัยกริยาแสดงว่ากำลังกระทำกริยานั้นอยู่ เป็นต้น ส่วนคำสรรพนามใกล้เคียงกับภาษาถิ่นภาคใต้ของจีน คำสรรพนามบุรุษที่หนึ่งและคำสรรพนามบุรุษที่สองสัมพันธ์กับภาษาปักกิ่ง ส่วนคำสรรพนามบุรุษที่สามสัมพันธ์กับภาษาจีนสมัยกลางในคำว่า gjwo ดังตารางข้างล่างนี้

	ฉัน “我”	คุณ “你”	เขา/เธอ “他/她”
ภาษาGuǎngzhōu(廣州)	ŋo 4	nei 4	khoy 4
ภาษาZhōngshān (中山)	ŋo 3	ni 3	khy 2
ภาษาYángjiāng (陽江)	ŋo 3	nei 3	kei 2
ภาษาTáishān(台山)	ŋoi 1	ni 1	khui 1
ภาษาTéngxiàn (滕縣)	ŋo 4	ni 4	ky 4

คำปฏิเสธในภาษาเยว่ก็เหมือนกับภาษาหมิ่นและภาษาเค่อเจีย คือมีคำปฏิเสธกริยาใช้คำว่า m2 คำปฏิเสธการดำรงอยู่ใช้คำว่า mou4 และคำปฏิเสธสิ่งที่ยังไม่กระทำใช้คำว่า mei6 แต่ในด้านวากยสัมพันธ์ภาษาเยว่มีความแตกต่างกับภาษาถิ่นอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด เช่น สามารถใช้คำลักษณนามตามลำพังหรือใช้ขยายคำนามได้ คำวิเศษณ์อยู่หลังคำกริยาซึ่งต่างกับภาษาจีนถิ่นทั่ว ๆ ไป วางกรรมตรงไว้หน้ากรรมรองเหมือนภาษาถิ่นอู๋ และไม่นิยมใช้โครงสร้าง bǎ (把)

ภาษาเยว่มีลักษณะเฉพาะคือ มีความคล้ายคลึงกับภาษาจีนสมัยกลางมากที่สุดในบรรดาภาษาจีนถิ่นทั้งหมดโดยเฉพาะด้านเสียง เสมือนสืบทอดมาจากภาษาจีนสมัยราชวงศ์ถังตอนปลาย โดยภาษาเยว่ยังคงลักษณะเดิมได้สมบูรณ์ที่สุด (Jerry Norman, 1988: 221)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาษาจีนถิ่นแต่ละภาษามีลักษณะเฉพาะของตน ซึ่งลักษณะเฉพาะนั้นอาจมีความเหมือนกันและความแตกต่างกัน ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยจะศึกษาเรื่องภาษากวางตุ้งซึ่งเป็นภาษาถิ่นย่อยของภาษาเยว่ ดังนั้นในบทที่ 3 จะกล่าวถึงเรื่องระบบเสียงและระบบคำของภาษากวางตุ้งต่อไป